

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทิศทางในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและความเจริญก้าวหน้า จำเป็นต้องมีการพัฒนามนุษย์สู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน เพื่อพัฒนามนุษย์ให้มีศักยภาพ โดยการเสริมสร้างทักษะจิตสาธารณะ การเรียนรู้ตลอดชีวิต คิดเป็น ทำเป็น จากการสังเคราะห์ความรู้สังม สามารถต่อยอดสู่นวัตกรรมความรู้ จนเกิดความคิดสร้างสรรค์ และมีคุณธรรม จริยธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2553, หน้า 54) ซึ่งกระบวนการพัฒนามนุษย์สู่สังคมแห่งการเรียนรู้ นั้น จะต้องเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของพลเมืองให้เป็นพลเมืองดี จึงจะทำให้การพัฒนาประเทศเป็นไปด้วยความราบรื่นเกิดผลที่แน่นอนรวดเร็ว

ในปัจจุบันได้เป็นที่ยอมรับกันว่ากระบวนการศึกษาเป็นกระบวนการที่ใช้ในการพัฒนามนุษย์ ดังนั้นกระบวนการศึกษาที่ดีจะต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ การศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกระบวนการศึกษาที่พัฒนาคุณภาพคนโดยตรง และเป็นระดับการศึกษาที่คนส่วนใหญ่ของประเทศจะต้องได้รับอย่างทั่วถึงเสมอภาคกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546, หน้า 1-2)

ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาโดยการกำหนดสิทธิและเสรีภาพ ในการเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ในมาตรา 49 ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการเข้ารับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้ อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึง การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพและเอกชน ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ (สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2550, หน้า 15)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นคนที่สมบูรณ์

ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ซึ่งให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตร ในรายละเอียดเป็นรายปี หรือรายภาค เพื่อให้สอดคล้อง ตามวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับสภาพปัญหา ในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะ อันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 15) การศึกษาจะดำเนินไปได้ด้วยดีนั้น จะต้องอาศัย หลักสูตรเป็นแนวทางในการทำให้การศึกษามีความเจริญ การศึกษาของประเทศใดก็ตาม ที่ไม่ลู่ลง ไปตามที่กำหนดไว้ ก็เพราะประเทศนั้นไม่มีหลักสูตรเป็นโครงการ หรือแนวทางที่แน่นอน (สมิตร कुमार, 2523, หน้า 2 อ้างถึงใน ชีรเดช ทับสุทธิ, 2547) หลักสูตรจึงเป็นหัวใจของการ จัดการศึกษา ซึ่งถ้าได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องแล้ว การศึกษาจะเจริญก้าวหน้า และการดำเนินการ ด้านต่าง ๆ จะได้รับความสะดวกมากยิ่งขึ้น (สันต์ ธรรมบำรุง, 2527, หน้า 2 อ้างถึงใน ชีรเดช ทับสุทธิ, 2547) ดังนั้น หลักสูตรจะต้องจัดทำให้มีความสอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละกลุ่มเป้าหมาย โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้สถานศึกษา ได้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งกำหนดให้โรงเรียนต้นแบบ และโรงเรียนที่มีความพร้อม ได้ใช้หลักสูตรในปีการศึกษา 2552 และให้โรงเรียนระดับ ประถมศึกษาได้ใช้ทั่วประเทศในปีการศึกษา 2553 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, คำนำ)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลัง ของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความ เป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้ และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาคือ การประกอบอาชีพ และการศึกษาลดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 4)

ดังนั้น ในระยะเริ่มต้นของการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับประถมศึกษา ในภาคตะวันออก ซึ่งประกอบด้วย โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด นครนายก ปราจีนบุรี ระยอง และสระแก้ว ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ได้รับการประเมินจาก สมศ. ในรอบการประเมิน พ.ศ. 2553 มีจำนวนสถานศึกษาทั้งสิ้น 53 โรงเรียน

ซึ่งทุกโรงเรียนดังกล่าว จะต้องมีบทบาท และภาระหน้าที่ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของตนเอง เพื่อเป็นกรอบในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่กำหนด ซึ่งอาจจะส่งผล กระทบต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ตั้งแต่ในด้านการเตรียม ความพร้อม ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการ ดำเนินการบริหารหลักสูตร (ใช้หลักสูตร) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ด้านการสรุปผล การดำเนินงาน และด้านการปรับปรุงพัฒนา จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัยของ วีระวัฒน์ เพ็ชรฉกรรจ์ (2549) พบว่า ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามประเภท ที่ตั้ง และขนาด พบว่า การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ของโรงเรียนนำร่อง โรงเรียนเครือข่าย โรงเรียนใช้หลักสูตร ในปีการศึกษา 2546 โรงเรียนประจำ ตำบล โรงเรียนประจำอำเภอ โรงเรียนประจำจังหวัด โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ เป็นปัญหาอันดับแรกในการดำเนินงานด้านหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินงานด้านหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ยังเป็นเรื่องใหม่ สำหรับผู้บริหารและครู และโรงเรียนขนาดเล็ก พบปัญหาด้านการวางแผนการดำเนินการใช้ หลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธา พงศ์ถาวรภิญโญ (2546) ได้ศึกษาการบริหารจัดการ หลักสูตรสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 12 พบว่า สถานศึกษามีเวลาในการเตรียม ความพร้อมน้อย บุคลากร และชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรไม่เพียงพอ และขาดความชัดเจนในการจัดทำสาระหลักสูตร ขาดผู้นิเทศที่มีความรู้ ความเข้าใจหลักสูตร การนิเทศของสถานศึกษายังไม่เป็นระบบ และต่อเนื่องเท่าที่ควร และจากกรมส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่น ได้มีคำสั่งที่ มท 0893.2/ ว 541 สั่ง ณ วันที่ 17 มีนาคม 2553 เรื่องทบทวนความพร้อม การเป็นโรงเรียนต้นแบบ และโรงเรียนที่มีความพร้อมใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีคำสั่งให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แทนหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยกำหนดให้โรงเรียนต้นแบบ และโรงเรียนที่มีความพร้อมใช้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในปีการศึกษา 2552 ตามที่ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศรายชื่อโรงเรียนต้นแบบ และโรงเรียนที่มีความพร้อมใช้หลักสูตร แกนกลาง ของทุกสังกัดนั้น แต่โรงเรียนหลายแห่ง ไม่ได้ดำเนินการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในการจัดการศึกษาปีการศึกษา 2552

จากเหตุผล และปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลาง

การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับประถมศึกษา สังกัดเทศบาล ในภาคตะวันออก เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดเทศบาล ในภาคตะวันออก ให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับประถมศึกษา สังกัดเทศบาล ในภาคตะวันออก
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับประถมศึกษา สังกัดเทศบาล ในภาคตะวันออก จำแนกตามตำแหน่งการบริหาร ประเภทสถานศึกษา และขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับประถมศึกษา สังกัดเทศบาล ในภาคตะวันออก ตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญ

ความสำคัญของการวิจัย

1. เป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการ และการพัฒนาจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอน ระดับประถมศึกษา สังกัดเทศบาล ในภาคตะวันออก
2. เป็นข้อมูลสำหรับศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารระดับสูง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการ จัดการศึกษา ใช้เป็นแนวทาง และประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย เพื่อแก้ไขปรับปรุง พัฒนา การศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาล ในภาคตะวันออก ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำถามในการวิจัย

1. ปัญหาในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับประถมศึกษา สังกัดเทศบาล ในภาคตะวันออก อยู่ในระดับใด
2. เปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับประถมศึกษา สังกัดเทศบาล ในภาคตะวันออก จำแนกตามตำแหน่งการบริหาร ประเภทสถานศึกษา และขนาดสถานศึกษา ที่แตกต่างกัน มีปัญหาแตกต่างกันหรือไม่

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน
ที่จัดการเรียนการสอน ระดับประถมศึกษา สังกัดเทศบาล ในภาคตะวันออก ตามทัศนะ
ของผู้เชี่ยวชาญ เป็นอย่างไร

สมมติฐานการวิจัย

ปัญหาในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำแนกตามตำแหน่งการบริหาร ประเภทสถานศึกษา
และขนาดสถานศึกษา ที่แตกต่างกัน มีปัญหาแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้กรอบแนวคิดการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา (กรมวิชาการ,
2545, หน้า 7) ใน 7 ด้าน คือ ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร (ใช้หลักสูตร)
ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน และด้านการปรับปรุง
พัฒนา ทั้งนี้ การศึกษาโดยนัยดังกล่าวข้างต้น ศึกษาจากความคิดเห็นของผู้อำนวยการสถานศึกษา
รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
ระดับประถมศึกษา สังกัดเทศบาล ในภาคตะวันออก โดยจำแนกตามตำแหน่งการบริหาร
ประเภทสถานศึกษา และขนาดสถานศึกษา เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตร
สถานศึกษาแล้ว จึงได้สอบถามแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
จากผู้เชี่ยวชาญ

จากแนวความคิดดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้นำมาสรุป และประสานเป็นกรอบแนวคิด
ในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับประถมศึกษา สังกัดเทศบาล ในภาคตะวันออก โดยใช้กรอบแนวคิดการบริหารจัดการหลักสูตร ของกระทรวงศึกษาธิการ (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 7) โดยศึกษาปัญหาตามความคิดเห็นของผู้ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ใน 7 ด้าน คือ

- 1.1 ด้านการเตรียมความพร้อม
- 1.2 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
- 1.3 ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร
- 1.4 ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร (ใช้หลักสูตร)
- 1.5 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล
- 1.6 ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน
- 1.7 ด้านการปรับปรุงพัฒนา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ โรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดเทศบาล ในภาคตะวันออก ซึ่งเป็นโรงเรียน ที่ได้รับการประเมินจาก สมศ. ในรอบการประเมิน พ.ศ. 2553 จำนวนทั้งสิ้น 53 โรงเรียน ประกอบด้วย

จังหวัดจันทบุรี	มีโรงเรียน	จำนวน 7 โรงเรียน
จังหวัดฉะเชิงเทรา	มีโรงเรียน	จำนวน 4 โรงเรียน
จังหวัดชลบุรี	มีโรงเรียน	จำนวน 23 โรงเรียน
จังหวัดตราด	มีโรงเรียน	จำนวน 1 โรงเรียน
จังหวัดนครนายก	มีโรงเรียน	จำนวน 3 โรงเรียน
จังหวัดปราจีนบุรี	มีโรงเรียน	จำนวน 8 โรงเรียน
จังหวัดระยอง	มีโรงเรียน	จำนวน 5 โรงเรียน
จังหวัดสระแก้ว	มีโรงเรียน	จำนวน 2 โรงเรียน

โดยศึกษาปัญหาตามความคิดเห็นของ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 คน และหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 1 คน รวมโรงเรียนละ 11 คน จำนวน 53 โรงเรียน รวม 583 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดเทศบาล ในภาคตะวันออก ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ได้รับการประเมินจาก สมศ. ในรอบการประเมิน พ.ศ. 2553 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง 23 โรงเรียน ได้แก่

จังหวัดจันทบุรี	มีโรงเรียน	จำนวน 3 โรงเรียน
จังหวัดฉะเชิงเทรา	มีโรงเรียน	จำนวน 2 โรงเรียน
จังหวัดชลบุรี	มีโรงเรียน	จำนวน 10 โรงเรียน
จังหวัดตราด	มีโรงเรียน	จำนวน 1 โรงเรียน

จังหวัดนครนายก	มีโรงเรียน	จำนวน 1	โรงเรียน
จังหวัดปราจีนบุรี	มีโรงเรียน	จำนวน 3	โรงเรียน
จังหวัดระยอง	มีโรงเรียน	จำนวน 2	โรงเรียน
จังหวัดสระแก้ว	มีโรงเรียน	จำนวน 1	โรงเรียน

โดยศึกษาปัญหาตามความคิดเห็นของ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน
รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 คน และหัวหน้า
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 1 คน รวมโรงเรียนละ 11 คน จำนวน 23 โรงเรียน รวม 253 คน

2.3 ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ บุคคลที่มีความรู้ และประสบการณ์ในการบริหารจัดการ
หลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 9 คน ดังนี้

2.3.1 อาจารย์ผู้สอนระดับอุดมศึกษาในสถาบันการศึกษา สำเร็จการศึกษา
ระดับปริญญาเอก ทางด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน

2.3.2 ศึกษานิเทศก์ ระดับตั้งแต่ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ ขึ้นไป
และมีอายุงานไม่น้อยกว่า 15 ปี จำนวน 1 คน

2.3.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ระดับตั้งแต่ ผู้บริหารสถานศึกษาเชี่ยวชาญ ขึ้นไป
และมีอายุงานไม่น้อยกว่า 15 ปี จำนวน 2 คน

2.3.4 ครูเชี่ยวชาญ ระดับตั้งแต่ เชี่ยวชาญ ขึ้นไป และมีอายุงานไม่น้อยกว่า 20 ปี
จำนวน 2 คน

2.3.5 บุคคลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา สำเร็จการศึกษาระดับ
ปริญญาโทขึ้นไป และมีอายุงานไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น แบ่งออกเป็น

3.1.1 ตำแหน่งการบริหาร

3.1.1.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษา

3.1.1.2 รองผู้อำนวยการสถานศึกษา

3.1.1.3 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

3.1.1.4 หัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3.1.2 ประเภทสถานศึกษา

3.1.2.1 โรงเรียนต้นแบบ

3.1.2.2 โรงเรียนที่มีความพร้อมในการใช้หลักสูตร

3.1.2.3 โรงเรียนที่เริ่มใช้หลักสูตร ปีการศึกษา 2553

3.1.3 ขนาดสถานศึกษา

3.1.3.1 ขนาดเล็ก

3.1.3.2 ขนาดกลาง

3.1.3.3 ขนาดใหญ่

3.2 ตัวแปรตาม แบ่งออกเป็น

3.2.1 ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา แบ่งเป็น 7 ด้าน

3.2.1.1 ด้านการเตรียมความพร้อม

3.2.1.2 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

3.2.1.3 ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร

3.2.1.4 ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร (ใช้หลักสูตร)

3.2.1.5 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

3.2.1.6 ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน

3.2.1.7 ด้านการปรับปรุงพัฒนา

3.2.2 แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง อุปสรรค หรือข้อขัดข้องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้วมีผลกระทบต่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ทั้ง 7 ด้าน ประกอบด้วย

1.1 การเตรียมความพร้อม (Preparation) หมายถึง ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา การจัดทำระบบสารสนเทศของสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้กับผู้ปกครอง นักเรียน หน่วยงาน องค์กรในชุมชนทุกฝ่าย ได้รับทราบ และขอความร่วมมือ

1.2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (Providing School Curriculum) หมายถึง ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องสำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น และสัดส่วนเวลาเรียน การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี หรือรายภาค การกำหนดสาระ

การเรียนรู้รายปี หรือรายภาค การจัดทำคำอธิบายรายวิชา การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กำหนดสื่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ กำหนดการวัดผลและประเมินผล การบริหารจัดการงบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และบุคลากร

1.3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร (Planning for Implementation of Curriculum) หมายถึง ปัญหาที่เกี่ยวกับการดำเนินการ โดยการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ จัดหาเลือก ใช้ ทำ และพัฒนาสื่อ จัดกระบวนการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน วัดผลและประเมินผล แนวโน้ม การวิจัยเพื่อพัฒนา และการนิเทศ กำกับ ติดตาม

1.4 การดำเนินการบริหารหลักสูตร (ใช้หลักสูตร) (Curriculum Administration) หมายถึง ปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

1.5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล (Supervision, Follow-up and Evaluation) หมายถึง ปัญหาที่เกี่ยวกับการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การใช้หลักสูตร และงานวิชาการภายในสถานศึกษา การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การใช้หลักสูตร และงานวิชาการภายนอกสถานศึกษา

1.6 การสรุปผลการดำเนินงาน (Conclusion) หมายถึง ปัญหาที่เกี่ยวกับการสรุปผล และรายงานผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา การประเมินผลการใช้หลักสูตร

1.7 การปรับปรุงพัฒนา (Improvement) หมายถึง ปัญหาที่เกี่ยวกับการวางแผนปรับปรุง และพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร การดำเนินการปรับปรุง และพัฒนากระบวนการจัดการหลักสูตร

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง แนวทางและวิธีการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร (ใช้หลักสูตร) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน และด้านการปรับปรุงพัฒนา

3. ตำแหน่งการบริหาร (Status of Administration) หมายถึง หน้าที่ในการปฏิบัติงานของผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ซึ่งได้แก่ บุคคลที่ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดเทศบาล ในภาคตะวันออก

3.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษา (School Directors) หมายถึง ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดเทศบาล ในภาคตะวันออก

3.2 รองผู้อำนวยการสถานศึกษา (Vice Directors for Academic) หมายถึง ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถานศึกษา ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดเทศบาล ในภาคตะวันออก

3.3 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ (Heads of Subject Groups) หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดเทศบาล ในภาคตะวันออก

3.4 หัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (Heads of Student Improvement Activities) หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหัวหน้าฝ่าย ผู้ช่วยหัวหน้าฝ่าย หัวหน้าสาขาวิชา ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดเทศบาล ในภาคตะวันออก ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการสถานศึกษา ให้เป็นหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยมีบทบาทในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา และเป็นบุคคลที่นำแผนงานด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กำหนดไว้ ไปดำเนินการให้เกิดประสิทธิภาพตามเป้าหมาย

4. ประเภทสถานศึกษา (Typed of Schools) หมายถึง การจัดประเภทของสถานศึกษา โดยกำหนดตามระยะเวลาในการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดประเภทของสถานศึกษา ในระดับประถมศึกษาออกเป็น 2 ประเภท คือ

4.1 โรงเรียนต้นแบบ (Model Schools) หมายถึง โรงเรียนในสังกัดเทศบาล ที่ได้รับคัดเลือกจากกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นโรงเรียนชั้นนำ และเป็นโรงเรียนที่มีความพร้อม ตรงตามหลักเกณฑ์

ที่กำหนด และผ่านหลักเกณฑ์การประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในระดับดีมาก ประกอบด้วย โรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส และโรงเรียนมัธยมศึกษา

4.2 โรงเรียนที่มีความพร้อมในการใช้หลักสูตร หมายถึง โรงเรียนที่มีความสนใจจะสมัครเข้าร่วมในการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ผ่านหลักเกณฑ์การประเมินของ สมศ. ในระดับดี และเป็นโรงเรียนนำร่องคู่ขนานกับโรงเรียนต้นแบบ

4.3 โรงเรียนที่เริ่มใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ในปีการศึกษา 2553 หมายถึง โรงเรียนที่ดำเนินการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ในปีการศึกษา 2553

5. ขนาดสถานศึกษา (Sized of Schools) หมายถึง ขนาดของโรงเรียนที่แบ่งตามเกณฑ์ของกรมสามัญศึกษา โดยมีเกณฑ์การแบ่ง ดังนี้

5.1 โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนต่ำกว่า 500 คน

5.2 โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 500-1,500 คน

5.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,501 คนขึ้นไป

6. โรงเรียนประถมศึกษา (Primary School) หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน ในเวลาเรียน 6 ปี

7. ผู้เชี่ยวชาญ (Experts) หมายถึง บุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา จนเป็นที่ยอมรับของบุคคลในวงการศึกษา และบุคคลทั่วไป ซึ่งต้องเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติดังนี้

7.1 อาจารย์ผู้สอนระดับอุดมศึกษาในสถาบันการศึกษา สำเร็จการศึกษา ระดับปริญญาเอก ทางด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน

7.2 ศึกษานิเทศก์ ระดับตั้งแต่ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ ขึ้นไป และมีอายุงาน ไม่น้อยกว่า 15 ปี จำนวน 1 คน

7.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ระดับตั้งแต่ ผู้บริหารสถานศึกษาชำนาญการพิเศษ ขึ้นไป และมีอายุงานไม่น้อยกว่า 15 ปี จำนวน 2 คน

7.4 ครูผู้เชี่ยวชาญ ระดับตั้งแต่ เชี่ยวชาญ ขึ้นไป และมีอายุงานไม่น้อยกว่า 20 ปี จำนวน 2 คน

7.5 บุคคลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีอายุงานไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน